

ВІДЗИВ

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Бойко Галини Миколаївни на дисертаційне дослідження Моги Миколи Даниловича «Теорія і технології корекції фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень», представлене на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка

На сучасному етапі розвитку корекційної педагогіки спостерігається зростання уваги науковців до розгляду міждисциплінарних питань, що виникають на перехресті різних галузей знань та висвітлюють їх взаємозв'язки. Проведення таких досліджень у галузі корекційної педагогіки потребує інтеграції медичних, педагогічних і психологічних знань із метою подальшого пошуку ефективних технологій навчання, виховання та розвитку дітей раннього віку зі порушеннями психофізичного розвитку, зокрема, опорно-рухового апарату. У цьому сенсі надзвичайно актуальною та науково значущою є докторська дисертація М.Д. Моги, присвячена створенню технології корекції рухового розвитку дітей із порушеннями опорно-рухового апарату засобами фізичного виховання, що може бути застосована в корекційному вихованні дітей раннього віку й забезпечить підвищення якості корекційної роботи з такою категорією дітей.

З огляду на вказане, дисертаційне дослідження Моги М.Д. є актуальним для теорії та практики корекційної педагогіки. Зокрема, автором уперше, з позиції корекційної педагогіки в Україні, проаналізовано й системно досліджено проблему порушень моторного розвитку дітей раннього віку зі стертими формами спастичного синдрому. Також, автором уперше виявлено та охарактеризовано особливості фізичного розвитку дітей із різними формами спастичних парезів; теоретично обґрунтовано науково-педагогічні основи й технології корекційно спрямованого фізичного виховання дітей раннього віку зі спастичними формами парезів; сформульовано основні корекційно-педагогічні принципи коригування рухових порушень, дотримання яких сприяє підвищенню соціальної адаптації зазначеного контингенту дітей; побудовано корекційно-педагогічну модель практичної реалізації системи корекційно спрямованого фізичного виховання дітей раннього віку зі спастичними формами парезів, обґрунтовано та застосовано спеціальну методику педагогічного діагностування фізичного розвитку дітей зі спастичним синдромом на основі ігрового тестування із використанням авторських тестів, створених спеціально для педагогічної галузі.

Автор дисертації, безсумнівно, здійснив значну за обсягом роботу та отримав важливі й значущі результати. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, чотирьох розділів, що включають шістнадцять підрозділів, висновків, списку літературних джерел із 372 найменувань. Така структура цілком відповідає успішному вирішенню поставлених автором дослідницьких завдань. Заслуговує на особливу увагу якісне та професійне застосування різноманітних дослідницьких стратегій та сучасної методології.

Чітко сформульовані мета та об'єкт дисертаційного дослідження дозволили поставити та в повному обсязі розв'язати сім дослідницьких завдань. Ознайомлення з дисертацією М.Д. Моги дає підстави для висновку, що поставлені завдання виконані, а мета досягнута. Цей висновок повною мірою підкріплюється отриманими дисертантом новими науковими результатами.

Зокрема, у першому розділі дисертації «Стан дослідження проблеми корекції фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичними формами парезів» на підставі ретроспективного логіко-аналітичного вивчення дослідженості питань, пов'язаних із різними аспектами реабілітації дітей зі спастичним синдромом рухових порушень, дисертант доводить необхідність створення ефективної системи корекційно спрямованого фізичного виховання дітей раннього віку зі спастичним синдромом.

На особливу увагу заслуговує запропонований автором принцип специфікації для системи реабілітації дітей зі спастичними руховими порушеннями (стор. 113), адже його впровадження дає змогу враховувати різноманітні чинники, що впливатимуть на визначення змісту та особливості організації корекційного процесу зазначеної категорії дітей.

У другому розділі дисертації «Моделювання системи корекції фізичного розвитку дітей зі спастичними формами парезів» автором представлено обґрунтування робочої моделі корекції моторної сфери дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень засобами фізичного виховання. Особливої уваги заслуговує адаптована модель системи корекції рухових порушень у дітей раннього віку зі спастичним синдромом засобами фізичного виховання (стор. 153). Представлена модель, зв'язки якої з принципами корекційно спрямованого фізичного виховання знаходяться в площині виокремлення та взаємодії її елементів, спрямована, переважно, на визначення змісту етапів корекції рухових порушень у дітей раннього віку зі спастичним синдромом. Автором детально розглянуто та проаналізовано внутрішні взаємозв'язки, особливості логічної взаємодії визначених складових елементів моделі, передбачено та обґрунтовано їх можливі кореляційні взаємозв'язки. Запропоновану модель було використано автором для подальшої розробки системи корекційно спрямованого фізичного виховання дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень.

У третьому розділі «Особливості моторної сфери дітей раннього віку зі спастичними формами парезів» автором представлено результати діагностики фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичним синдромом, отримані на констатувальному етапі педагогічного експерименту. Зокрема, автором обґрунтовано вибір діагностичних методик, що застосовувались для вирішення дослідницьких завдань, пов'язаних з оцінкою характеру та глибини моторних порушень у дітей раннього віку із церебральним та цервікальним типами ураження ЦНС. На особливу увагу заслуговує модифікований спосіб визначення (стор. 167-168) та шкала оцінок м'язового тону у дітей раннього віку (стор. 171), що дозволяють спростити процедуру оцінки без втрати інформативності й достовірності застосованого методу. Також привертає увагу розроблена автором класифікація типів спастичних парезів, виконана з

урахуванням педагогічної складової кожного порушення: складових фізичного розвитку, ступеня сформованості основних рухів, рівнів прояву та розвитку фізичних якостей дітей (стор. 250-251). За результатами констатувального експерименту встановлено наявність порушень рухової сфери у дітей раннього віку зі спастичним синдромом у порівнянні з групою здорових однолітків. Визначені специфічні особливості моторного розвитку дітей зі спастичним синдромом рухових порушень дозволили конкретизувати стратегію подальшого застосування диференційованого та індивідуалізованого підходу в процесі реалізації корекційної педагогічної технології.

У четвертому розділі «Технології корекції фізичного розвитку дітей 1-3 років зі спастичними формами парезів церебрального і спінального рівнів» презентовано авторську технологію та наведено результати її практичної реалізації на формувальному етапі педагогічного експерименту.

Передусім, особливої уваги заслуговує запропонований та експериментально апробований автором алгоритм подолання наявних рухових порушень у дітей 1-3 років зі спастичними формами парезів церебрального і спінального рівнів засобами фізичного виховання. Алгоритм передбачає послідовну реалізацію чотирьох корекційних векторів, кожен з яких ґрунтується на застосуванні конкретних корекційних технік, які забезпечують системний і цілеспрямований корекційний вплив на рухову сферу дитини зі спастичним синдромом. Ефективність застосованих експериментальних впливів підтверджується результатами формувального етапу педагогічного експерименту, що був проведений дисертантом із дотриманням усіх вимог до порівняльного педагогічного дослідження. Кількісні показники, отримані автором, свідчать про статистично достовірні позитивні зрушення показників фізичного розвитку в дітей ОГ у порівнянні з групою контролю. Це доводить дієвість та ефективність технології корекції фізичного розвитку дітей 1-3 років зі спастичними формами парезів церебрального і спінального рівнів і підтверджує доцільність її застосування в процесі корекційно спрямованого навчання та виховання такої категорії дітей в умовах дошкільних освітніх закладів.

Достовірність результатів, отриманих дисертантом у процесі дослідження, забезпечено аргументованою постановкою завдань, теоретичним обґрунтуванням вихідних положень дослідження, вибором методів дослідження, адекватних його меті, завданням, контингенту учасників педагогічного експерименту, умовам його проведення, репрезентативністю вибірки, достатньо кваліфікованим використанням методів статистичної обробки емпіричних даних констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту. Робота написана правильною науково-літературною мовою. Зміст матеріалів, наведених в авторефераті, співпадає зі змістом дисертації, а роботи, опубліковані за темою дисертаційного дослідження, повністю висвітлюють отримані його автором результати.

Акцентуючи увагу на новизні виконаної роботи, підкреслимо: результати проведеного дослідження уточнюють, доповнюють і конкретизують важливі теоретичні положення та практичні аспекти, що стосуються проведення

корекційної роботи з дітьми раннього віку із спастичним синдромом рухових порушень в умовах дошкільних освітніх закладів. Загалом, дисертаційне дослідження Моги Миколи Даниловича є завершеним науковим доробком, що містить результати багаторічних наукових пошуків і практичного досвіду роботи у сфері спеціальної освіти.

Разом із позитивною оцінкою дисертаційного дослідження Моги Миколи Даниловича, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження й побажання:

1. У першому розділі дисертації здобувач глибоко й всебічно проаналізував медичні аспекти спастичності м'язів й викликаних нею негативних наслідків функціонування м'язової системи (с. 42-49, с. 52-55, с. 61-65). Проте, на наш погляд, основний акцент в огляді досліджуваних питань необхідно приділяти аналізу саме педагогічного здобутку фахівців зі спеціальної педагогіки, які займалися проблемами корекційно спрямованого фізичного виховання дітей із порушеннями опорно-рухового апарату (В.В. Беседа, О.П. Глоба, М.М. Єфименко, А.Г. Смолянинов, С.А. Холодов та ін.).

2. У другому розділі (с. 85-99), говорячи про педагогічні принципи побудови системи корекції фізичного розвитку вказаного контингенту дітей, дисертант докладно висвітлює авторський принцип дуальності (подвійності). Однак, на наш погляд, виходячи з тексту дисертаційної роботи, залишається не повною мірою зрозумілим саме практичний аспект застосування принципу дуальності під час проведення корекційних занять, спрямованих на подолання рухових порушень спастичного типу в дітей 1-3 років.

3. У другому розділі дисертації (с.148, рис. 2.3), у графічному вираженні моделі системи корекції фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень наведено не усі методи, які наведено в тексті роботи. Це, на нашу думку, дещо спрощує саму модель і знижує її цінність.

4. У третьому розділі дисертаційної роботи автором наведено дані дослідження тонічного стану м'язів досліджуваних дітей зі спастичним синдромом і здорових однолітків, отримані на констатувальному етапі педагогічного експерименту (стор. 223-229; табл. 3.6-3.11). На нашу думку, представлений у таблицях варіаційний рід, а не узагальнюючі дані статистичної обробки емпіричних даних, знижують якість сприймання та інформативність наведених таблиць.

5. У третьому розділі дисертаційної роботи в таблиці, що висвітлює педагогічну класифікацію рухових порушень спастичного типу (стор. 250-251, табл. 3.15), на наш погляд, порушено правила переносу таблиць, а також відзначено відсутність детального опису даних, представлених у таблиці.

6. У четвертому розділі дисертації (с. 257-316) автором наведено перелік та характеристику засобів корекційного впливу, що увійшли до змісту запропонованих автором корекційних субтехнологій. На нашу думку, наведені у роботі засоби доцільно було перенести у додатки, а в основному тексті дисертації навести лише окремі типові приклади використання цих вправ.

7. У роботі зустрічаються стилістичні порушення та випадки недосконалого перекладу іншомовних джерел, а також окремі неточності у поданні бібліографії.

Наведені зауваження не позначаються на загальній позитивній оцінці докторської дисертації Моги Миколи Даниловича «Теорія і технології корекції фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень» і носять характер побажань. За своїм змістом дисертаційне дослідження М.Д. Моги відповідає спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка, за якою представлене до захисту.

Основні положення дисертаційної роботи відображені в публікаціях: одноосібній монографії «Корекція моторної сфери дітей раннього віку зі спастичним синдромом» (16,5 д.а.), 18 наукових статтях у фахових виданнях України, 7 з яких внесено до міжнародних наукометричних баз даних, 6 статтях в періодичних іноземних виданнях й додаткових публікаціях, що включають 1 навчальний посібник і 18 праць апробаційного характеру. Автореферат відповідає тексту дисертації.

Вважаємо, що дисертація Моги Миколи Даниловича «Теорія і технології корекції фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень» є самостійним, творчим, завершеним науковим дослідженням; містить вирішення завдань, що мають суттєве значення, насамперед, для ортопедагогіки, а також для адаптивного фізичного виховання дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Положення та висновки, що містяться в дослідженні, є обґрунтованими та доведеними, можуть використовуватися в подальших дослідженнях вищевказаних галузей знання. Дисертаційна робота М.Д. Моги «Теорія і технології корекції фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень» повністю відповідає вимогам п.п. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук,
професор

Бойко Г.М.

Підпис

*Бойко Т.М. засвідчую
Заступник директора з
навчально-тренувальної роботи
Полтавської обласної дитячо-
юнацької реабілітаційно-спортивної
школи інвалідів*

Т.М. Барановська